

VÁCLAV KOFROŇ / 28. 11. 2016

Na laně

„Jako svůj debut jsem s režisérem Ivo Novákem dělal ve třiašedesátém film Na laně podle scénáře Jana Procházky. Pokusil jsem se v něm experimentovat v duchu tehdejší módy cinéma-vérité. Hodně záběrů jsem točil handkou a zkoušel jsem i realističtější svícení.“ Vzpomíná kameraman Stanislav Milota na svůj první celovečerní film.“ [1]

Název filmu má minimálně dvojí význam. Vztahuje se jednak k dramaticky důležité epizodě, kdy hlavní hrdina doslova visí na ocelovém laně, na němž je spouštěn do vysoké tavicí pece, aby ji za nesnadných okolností – sotva snesitelný žár, stísněný prostor, nestabilita – částečně opravil, což se mu nakonec podaří. Detailní záběry na napínající se lano dávají tušit, že teď jde vážně o život. Ale to vše až na druhém místě.

Především by měl název vyjádřit, alespoň podle dobové kritiky, „dosud neujasněný hrdinův vztah ke společnosti: Přejde lano a stane bezpečně na druhé straně propasti, anebo udělá chybný krok a zřítí se dolů?“ [2] Na tuto otázku filmový příběh nedává jednoznačnou odpověď, a snad ani nechce. Záleží tedy na divákovi. Vzhledem k závěrečné sekvenci lze však doufat, že se hrdina vydal správnou cestou. Je časně ráno. Obratně jako kočka se vyšplhá po mnohopatrové ocelové konstrukci a vyleze na plochou střechu tovární haly. Běží na její okraj, tam si sedne a pozoruje líbivý mrak kouře vycházejícího z továrního komínu. Cítí se určitě svobodně a nejspíš je v tuto chvíli šťastný.

„Příběh chlapce, kterého jste dnes potkali... Zapamatujte si jeho tvář. Všechna jeho jména. Zapamatujte si jeho hlas, pohled, vzdor, jako si pamatujete syna, bratra. Jako si vzpomínáte na neočekávané vteřiny štěstí, smutku, lásky i touhy... protože práh dospělosti se opakuje.“

To jsou věty, vepsané postupně do několika obrazů úvodních scén filmu. Chlapec se jmenuje Karel Micka, kamarádi mu říkají Kočka, je mu sedmnáct, zanechal studia techniky, protože musí vydělávat jako pomocný dělník na stavbě, aby finančně

podpořil rodinu žijící v nuzných poměrech, věčně znechucenou unavenou matku a hlavně otce, v okolí vyhlášeného flákače a pijana. Volný čas Karel tráví se svými vrstevníky, dobrými kamarády. Jezdí spolu na chatu u řeky a baví se po svém.

Nepochybným srdcem filmu, jež zároveň dělí děj na dvě výrazově různé poloviny, je scéna koncertu: Je úplná tma. Z dřevěné boudy na zahradě vychází mladý muž, je to Kočka, oděn do fraku, postaví se za pultík a s pravou dirigentskou taktovkou začíná řídit pomyslný orchestr, který se rozezní ze záznamu na kotoučovém magnetofonu. Parta mládeže sedí v zahradní tmě a poslouchá. Během dvanáctiminutové orchestrální skladby, dirigované Kočkou, sledujeme jeho vzpomínky na seznámení s dívkou, do níž se zamiloval, ale která dala přednost jeho nejlepšímu příteli Hynkovi. Němý film ve filmu.

„Scéna koncertu mě nadchla už ve scénáři,“ vzpomíná Stanislav Milota. „Dlouho jsem přemýšlel o tom, jak zobrazit Kočkovy reminiscence a přišel jsem na tento způsob vybělení, dosaženého přeexponováním.“ [3]

Výtvarné pojetí filmu, jenž byl snímán na širokoúhlý formát Cinemascope, zůstává dodnes dráždivé a strhující. Stanislav Milota k tomu dodává: „Chtěli jsme co nejvíce posloužit námětu – vystihnout atmosféru nervozity a neklidu dospívajícího mládí, vyjádřit psychologii sedmnáctiletého kluka, o něhož ve filmu především jde. Proto jsou takřka všechny záběry s ním, a to jsou tři čtvrtiny filmu, točeny ruční kamerou a ostatní, ve kterých není, ze stativu. Z podobných důvodů používáme velmi často i rozostřování druhého plánu.“ [4]

Film *Na laně* uvede 30. listopadu v 17:30 kino Ponrepo.

Na laně (ČSSR 1963). Režie: Ivo Novák, scénář: Jan Procházka, Ivo Novák, kamera: Stanislav Milota, střih: Josef Dobřichovský, zvuk: Adolf Böhm, hrají: Ladislav Janský, Evelyn Steimarová, Jiří Bednář, Marie Krejčová, Nina Popelíková, Jitka Zelenohorská, Petr Haničinec, Vlado Müller, Václav Lohnický a další. 112 min.

Poznámky

[1] Foll, Jan, Odvaha k experimentům versus falešná barevnost. *Literární noviny* 1998, č. 10 (11. 3.), s. 15.

[2] (ae) [Václav Šašek], Filmové premiéry týdne. Na laně. *Zemědělské noviny* 1963, č. 254 (24. 10.), s. 2.

[3] Na otázky FI odpovídá Stanislav Milota. *Filmové informace* 1963, č. 33 (14. 8.), s. 8–9.

[4] Tamtéž.